

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І.
Долішнього НАН України»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долішнього

Тарас ВАСИЛЬЦІВ

Наказ №

43

від

10

2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДЕРЖАВНІЙ УСТАНОВІ «ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ М. І. ДОЛІШНЬОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

Розглянуто та схвалено на засіданні
Вченої ради ДУ «Інститут
регіональних досліджень імені М. І.
Долішнього НАН України»
Протокол № 11 від 30. 09. 2026 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення розроблено з урахуванням Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р, рекомендацій щодо відповідального використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти, розроблених Міністерством освіти і науки України та Міністерством цифрової трансформації України й оприлюднених 29 квітня 2025 року, Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 року № 2811-IX, а також інших нормативно-правових актів України, що регулюють відповідні питання. Положення визначає основні принципи, правила та обмеження використання технологій штучного інтелекту (далі – ШІ) у Державній установі «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього Національної академії наук України» (далі – Інститут) під час виконання освітньої, наукової, науково-організаційної, адміністративної, інформаційної та іншої діяльності.

1.2. Положення розроблено з метою забезпечення відповідального, безпечного, етичного та ефективного використання технологій ШІ в діяльності Інституту, збереження академічної доброчесності, захисту персональних даних, конфіденційної інформації та інтелектуальної власності.

1.3. Дія цього Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу, науково-педагогічних працівників Інституту, під час виконання функціональних обов'язків.

1.4. Положення застосовується до використання як генеративних систем ШІ, так і інших програмних засобів, що використовують технології машинного навчання, автоматизованого аналізу, обробки, класифікації або генерування інформації.

1.5. Використання ШІ в Інституті ґрунтується на принципі, відповідно до якого відповідальність за рішення, документи, наукові результати, висновки та інші матеріали, підготовлені із використанням ШІ, лежить на людині, яка їх використовує або поширює.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. Метою Положення є створення методичної основи для впровадження та використання ШІ в освітньому процесі, науковій діяльності та управлінні Інституту.

2.2. Завданнями Положення є:

- визначення допустимих напрямів використання ШІ;
- встановлення правил відповідального використання систем ШІ;
- запобігання порушенням академічної доброчесності;
- забезпечення захисту персональних даних та конфіденційної інформації;
- запобігання поширенню недостовірної або неперевіреної інформації;
- визначення відповідальності працівників за результати використання ШІ;
- сприяння впровадженню сучасних цифрових технологій у наукову та адміністративну діяльність Інституту.

3. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

3.1. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

штучний інтелект (ШІ) – технології та програмні системи, здатні виконувати завдання, що зазвичай потребують інтелектуальної діяльності людини, зокрема аналізувати інформацію, розпізнавати закономірності, формувати прогнози, генерувати тексти, зображення, аудіо, відео або програмний код;

система штучного інтелекту – програмний комплекс, що використовує технології ШІ для обробки інформації та формування результатів;

генеративний штучний інтелект – технологія ШІ, яка здатна створювати новий контент, зокрема тексти, зображення, аудіо, відео, програмний код, таблиці та інші матеріали;
користувач ШІ – працівник Інституту, який використовує систему ШІ під час виконання професійних, освітніх, наукових або службових завдань;
результат роботи ШІ – інформація, текст, зображення, код, аналітичний матеріал або інший контент, повністю чи частково створений або оброблений системою ШІ.

4. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Використання ШІ в Інституті здійснюється на основі таких принципів:

- законності – використання ШІ відповідно до вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів Інституту;
- відповідальності людини та людського контролю – працівник несе відповідальність за рішення, висновки та результати роботи, для підготовки яких використовувався ШІ, забезпечує перевірку результатів його застосування та зберігає професійну самостійність у прийнятті рішень;
- академічної доброчесності – використання ШІ не повинно призводити до плагіату, фабрикації, фальсифікації, привласнення чужих результатів або інших порушень академічної доброчесності;
- достовірності та надійності – результати роботи ШІ підлягають критичній оцінці та перевірці щодо фактичної точності, обґрунтованості висновків, коректності посилань і відповідності використаним джерелам; використання ШІ не повинно створювати невиправданих ризиків для діяльності Інституту;
- прозорості – у випадках і порядку, передбачених цим Положенням, факт використання ШІ має бути зазначений з урахуванням характеру та мети його застосування;
- конфіденційності та захисту даних – використання ШІ здійснюється з дотриманням вимог щодо захисту персональних даних та інформації з обмеженим доступом; не допускається передавання до систем ШІ інформації, розголошення якої може завдати шкоди Інституту, його працівникам або іншим особам, крім випадків, дозволених законодавством України та внутрішніми нормативними документами Інституту;
- інформаційної безпеки – використання ШІ не повинно створювати загрози інформаційним ресурсам, інформаційним системам і цифровій інфраструктурі Інституту;
- доцільності – ШІ використовується як допоміжний інструмент для виконання наукових, аналітичних, організаційних, адміністративних та інших завдань Інституту за умови обґрунтованості його застосування, без підміни професійної компетентності, самостійності суджень і відповідальності працівника;
- недискримінації та справедливості – використання ШІ не повинно призводити до дискримінації, необґрунтованого упередження, порушення прав людини або спотворення результатів роботи внаслідок упередженості даних чи алгоритмів.

7. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. Використання ШІ у науковій діяльності допускається як допоміжний інструмент за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

7.2. ШІ може використовуватися, зокрема, для:

- пошуку та первинного опрацювання інформації;
- структурування матеріалів;

- мовного редагування;
- перекладу;
- аналізу та візуалізації даних;
- написання програмного коду;
- формування робочих гіпотез та дослідницьких запитань;
- підготовки допоміжних матеріалів;
- технічної обробки текстів;
- автоматизація рутинних завдань як то: форматування, оформлення бібліографії, підготовка наукових звітів та презентацій результатів досліджень тощо.

7.3. Працівник, який використовує ШІ у науковому дослідженні, зобов'язаний самостійно перевіряти достовірність отриманої інформації, наукових тверджень, посилань, статистичних даних та інших результатів.

7.4. Не допускається використання ШІ для створення вигаданих джерел, цитат, статистичних даних, результатів досліджень, експериментів або інших наукових результатів із подальшим представленням їх як достовірних.

7.5. ШІ не може зазначатися як автор наукової публікації, звіту, наукової роботи або іншого документа. Авторство та відповідальність за зміст матеріалу належать відповідним фізичним особам.

7.6. Якщо використання ШІ суттєво вплинуло на підготовку наукового матеріалу, інформація про таке використання зазначається відповідно до вимог конкретного видання, організації, грантової програми або іншої установи.

7.7. У разі використання ШІ під час підготовки проєктних заявок, грантових пропозицій та інших матеріалів працівник зобов'язаний дотримуватися вимог відповідного конкурсу або програми щодо використання ШІ.

8. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

8.1. ШІ може використовуватися за такими напрямками:

- підготовка до навчальних занять;
- створення навчальних матеріалів;
- структурування інформації;
- індивідуалізація навчання та надання персоналізованого зворотного зв'язку;
- автоматизоване оцінювання та створення тестових завдань;
- розроблення імерсивних освітніх середовищ;
- допомога у самостійній підготовці здобувачів освіти, пошуку та обробленні інформації;
- вивчення іноземних мов та робота з іншомовними матеріалами;
- генерування ідей для есе, презентацій та інших творчих завдань;
- підтримання інклюзивності в навчанні;
- підвищення кваліфікації через онлайн-курси, менторські програми чи інші освітні ініціативи.

9. Використання штучного інтелекту в редакційно-видавничій діяльності

9.1. Використання систем штучного інтелекту в редакційно-видавничій діяльності Інституту допускається з метою підвищення якості підготовки, редагування, перекладу, оформлення та поширення наукових, науково-інформаційних та інших видавничих матеріалів за умови дотримання принципів академічної доброчесності, професійної етики, достовірності інформації та відповідального використання технологій штучного інтелекту.

9.2. Системи штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжний інструмент для мовного та стилістичного редагування текстів, перевірки орфографії та граматики, перекладу, підготовки анотацій, ключових слів, резюме, структурування матеріалів, а також виконання інших технічних і редакційних завдань.

9.3. Працівники, залучені до редакційно-видавничої діяльності, зобов'язані перевіряти достовірність, точність і повноту матеріалів, створених або опрацьованих за допомогою штучного інтелекту, зокрема фактичних даних, цитат, посилань на джерела, бібліографічних описів та інших відомостей. Не допускається використання неперевірених або вигаданих системами штучного інтелекту джерел, фактів і результатів досліджень.

9.4. Використання штучного інтелекту не звільняє авторів, редакторів та інших осіб, залучених до підготовки видань, від відповідальності за зміст, достовірність, оригінальність і належне оформлення матеріалів. Система штучного інтелекту не може зазначатися як автор наукової публікації або іншого видавничого матеріалу.

9.5. У разі використання штучного інтелекту для генерування змісту, формування наукових тверджень, аналізу даних або істотної зміни змісту матеріалу відповідна інформація має розкриватися в порядку, визначеному редакційною політикою відповідного видання або іншими застосовними вимогами. Використання інструментів виключно для виправлення орфографічних, граматичних чи технічних помилок може не потребувати окремого зазначення, якщо інше не передбачено правилами відповідного видання.

9.6. Під час редакційного опрацювання рукописів, рецензування та підготовки редакційних висновків забороняється передавати до зовнішніх систем штучного інтелекту неопубліковані рукописи, рецензії, персональні дані авторів або інші конфіденційні матеріали без належних правових підстав та забезпечення необхідного рівня захисту інформації. Використання таких систем допускається лише за умови дотримання вимог щодо конфіденційності та інформаційної безпеки.

9.7. Рішення щодо прийняття матеріалів до друку, їх відхилення, направлення на доопрацювання, призначення рецензентів та інших питань редакційного процесу приймаються уповноваженими особами. Системи штучного інтелекту можуть використовуватися лише як допоміжний інструмент і не замінюють професійного судження та відповідальності редакторів, рецензентів і авторів.

9.8. Використання штучного інтелекту в редакційно-видавничій діяльності здійснюється з урахуванням редакційної політики відповідних видань, вимог законодавства України, положень цього Положення та інших внутрішніх документів Інституту.

10. ВИКОРИСТАННЯ ШІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СЛУЖБОВИХ ДОКУМЕНТІВ

10.1. ШІ може використовуватися для підготовки проєктів наказів, листів, довідок, інформаційних матеріалів, презентацій, оголошень та інших документів.

10.2. Документ, підготовлений або відредагований за допомогою ШІ, перед його офіційним використанням повинен бути перевірений працівником, відповідальним за його підготовку.

10.3. Використання ШІ не звільняє працівника від необхідності перевіряти:

- правильність назв установ та організацій;
- прізвища, імена та посади осіб;
- дати;
- цифри;
- нормативні посилання;

- реквізити документів;
- фактичну відповідність документа меті його підготовки.

10.4. Остаточний текст службового документа затверджується та підписується відповідною уповноваженою особою відповідно до встановленого в Інституті порядку.

11. ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ, СТВОРЕНИХ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

11.1. Будь-яка інформація, отримана за допомогою ШІ, яка використовується у службовій, освітній, науковій, управлінській або іншій професійній діяльності Інституту, має бути перевірена користувачем.

11.2. Особливий перевірку підлягають:

- фактичні дані;
- статистична інформація;
- нормативні посилання;
- цитати;
- бібліографічні джерела;
- наукові твердження;
- результати розрахунків;
- висновки;
- посилання на законодавство;
- інформація про діяльність державних органів, установ та організацій.

11.3. Працівник не повинен використовувати результат роботи ШІ як достовірний виключно на підставі того, що його сформувала система ШІ.

11.4. У разі виявлення помилкової, неповної або сумнівної інформації працівник зобов'язаний перевірити її за надійними першоджерелами або не використовувати відповідний результат.

12. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

12.1. Працівникам Інституту забороняється без відповідних правових підстав передавати до зовнішніх систем ШІ:

- персональні дані працівників, партнерів, учасників досліджень та інших осіб;
- паспортні та інші ідентифікаційні дані;
- контактні та інші персональні відомості, якщо їх передавання не є необхідним і правомірним;
- паролі, логіни, ключі доступу та інші автентифікаційні дані;
- службову інформацію з обмеженим доступом;
- конфіденційну інформацію;
- неопубліковані результати наукових досліджень;
- матеріали, що містять комерційну або іншу охоронювану законом таємницю;
- інформацію, передавання якої може порушити договірні зобов'язання Інституту;
- інші дані, щодо яких встановлено обмеження доступу.

12.2. Перед використанням зовнішньої системи ШІ працівник повинен оцінити умови використання сервісу, зокрема правила обробки та зберігання введених даних.

12.3. За необхідності використання ШІ для роботи з інформацією, що має обмежений доступ, повинні використовуватися лише дозволені Інститутом інформаційні системи та сервіси із належним рівнем захисту.

13. ЗАБОРОНЕНЕ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

13.1. Не допускається використання ШІ, якщо воно:

- суперечить законодавству України;
- порушує права та свободи людини;
- створює загрозу інформаційній безпеці Інституту;
- призводить до розголошення конфіденційної інформації;
- порушує вимоги щодо захисту персональних даних;
- сприяє плагіату, фабрикації або фальсифікації наукових результатів;
- передбачає подання результатів роботи ШІ як власного результату без належного опрацювання та перевірки;
- створює неправдиву або маніпулятивну інформацію з метою її поширення як достовірної.

13.2. Забороняється використовувати ШІ для створення або поширення інформації, яка свідомо вводиться в оману, якщо така інформація подається як достовірна та офіційна позиція Інституту.

14. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКІВ

14.1. Працівники Інституту мають право:

- використовувати дозволені системи ШІ для підвищення ефективності професійної діяльності;
- використовувати ШІ для виконання допоміжних наукових, аналітичних, інформаційних та адміністративних завдань;
- отримувати методичну допомогу щодо відповідального використання технологій ШІ;
- пропонувати впровадження нових інструментів ШІ у своїй діяльності.

14.2. Працівники Інституту зобов'язані:

- дотримуватися цього Положення;
- перевіряти результати роботи ШІ;
- дотримуватися академічної доброчесності;
- забезпечувати захист персональних даних та конфіденційної інформації;
- не передавати ШІ системам інформацію, доступ до якої обмежено;
- дотримуватися вимог законодавства у сфері авторського права та інтелектуальної власності;
- не використовувати ШІ для фабрикації або фальсифікації наукових результатів;
- нести відповідальність за матеріали, рішення та документи, підготовлені із використанням ШІ.

15. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ

15.1. Особа, що використовує ШІ несе відповідальність за достовірність, якість, правомірність використання отриманого результату відповідно до законодавства України, цього Положення та інших внутрішніх нормативних документів Інституту.

15.2. Порухення вимог цього Положення може бути підставою для застосування заходів реагування відповідно до законодавства України та внутрішніх документів Інституту.

15.3. Питання щодо дотримання принципів етики, академічної доброчесності, якості та відповідального використання систем штучного інтелекту, а також конфліктні ситуації, що виникають у зв'язку з їх використанням, можуть розглядатися Комісією з якості, етики та врегулювання конфліктних ситуацій Вченої ради Інституту відповідно до її повноважень та встановленого порядку.

15.4. Використання ІІІ саме по собі не звільняє працівника від відповідальності за зміст, достовірність, якість та наслідки використання відповідного результату.

16. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

16.1. Організація відповідального використання ІІІ в Інституті здійснюється заступником директора Інституту з наукової роботи відповідно до визначених законодавством та внутрішніми документами повноважень.

16.2. Інститут може визначати відповідальну особу або структурний підрозділ для координації питань, пов'язаних із використанням ІІІ.

16.3. За необхідності в Інституті можуть розроблятися додаткові інструкції, рекомендації та методичні матеріали щодо використання окремих систем ІІІ.

16.4. Перелік дозволених або рекомендованих для використання працівниками Інституту систем ІІІ може затверджуватися окремим рішенням керівництва Інституту.

17. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

17.1. Це Положення набирає чинності з дня його затвердження в установленому в Інституті порядку.

17.2. Положення підлягає перегляду у разі зміни законодавства України, появи нових вимог щодо використання технологій ІІІ, істотної зміни технологічних можливостей систем ІІІ або виникнення нових ризиків їх використання.

17.3. Зміни та доповнення до цього Положення затверджуються в установленому в Інституті порядку.

17.4. У питаннях, не врегульованих цим Положенням, працівники Інституту керуються законодавством України, нормативними документами у сфері науки, освіти, академічної доброчесності, захисту персональних даних, авторського права та інтелектуальної власності, а також внутрішніми документами Інституту.

17.5. Це Положення оприлюднюється на офіційному вебсайті Інституту в порядку, визначеному внутрішніми документами Інституту.